Ч. 312. (483). Львів, Субота дня 23 грудня 1916. Рік II.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

політична, економічно-суспільна й літературна ґазета.

Ціна примірника 6 сот.
На провінції 8 сот.
В займятих територіях 4 коп.

Виходить що дня рано кромі понеділка.

Умови передплати у Львові:

На рік	18·— К.
пів року	9·— „
чверть року	6·— „
місяць	1·80 „

В краю і державі:

На рік	24·— К.
пів року	12·— „
чверть року	6·— „
місяць	2·40 „

За границю:

В Німеччині	28 мар.
В Америці	8 дол.
В инших державах	40 фр.

Реклямації вільні від почтової оплати. Рукописі приймаєть ся лиш оплачені, а звертаєть ся тільки важнійші застережені. — „Українське Слово“ продають всі бюра по цілім краю.

Адреса редакції, адміністрації й експедиції: ЛЬВІВ, ул. Руска ч. 3.

Ціна оголошень:

За оголошеня числимо за одношпальтову стрічку або її місце 40 сот. Надіслане 60 сот., за стрічку а в оповістках 80 сот., в редакційній части 1 К. Оповідомленя про вінчаня, заручини і т. д. 1·50 К. за стрічку найменше 4 К. Дрібні оголошеня за слово 10 сот., найменше 60 сот. Слова товстим або розстріленим друком числимо подвійно. Сталі оголошеня за окремою умовою. — За зміну адреси платить ся 50 сот.

На стрічу мирови.

БЕРЛІН. Тутешнє представництво Associated Press дорогою на Льондон і Гаґу одержало слідуючу вістку від своєї Централі в Новім Йорку: Президент Вільзон каблем зателеґрафував до всіх воюючих держав, що уважає за оправдану річ порушити думку безпосередної пожиточности вирівнати погляди про мирові услівя, що мусить наступити перед оконечним мировим договором, в чім невтральні краї готові рівно з воюючими взяти повну і відвічальну участь. Мир є може близший як хто-небудь думає. Услівя, при котрих воюючі держави обстають, не є такі неможливі до полагодженя, як того люди боять ся. Виміна думок промостила би бодай дорогу до конференції і зближила би надії на тривале поєднаннє народів. Президент не пропонує мира — не предкладає навіть свого посередництва, лише вносить, щоби доконати сондоване, аби невтральні і воюючі краї довідали ся, як скоро можна надіяти ся мира. Він має надію, що відповідь кине нове світло на справи світа. Ся нота появила ся в четвер в американських дневниках.

АМСТЕРДАМ: Анґлійське пресове бюро оповіщує ноту Вільзона до всіх воюючих держав. В ній порушено думку дати як найскорше нагоду, щоби від воюючих народів довідати ся про услівя, на яких можна би покінчити війну і про запоряджeня, які дали би запоруку, що подібна війна вдруге не наступить. Президент заявляє, що для него є в дечім клопотливо давати в тій хвилі почин, бо могло би ся здавати, що він підпирає оповіщену недавно оферту осередних держав. В дійсности його ініціятива не стоїть з тим у звязи.

Президент звертає увагу, що цілі, які оби сторони мають на думці, в ґрунті річи є ті самі, іменно обезпеченє прав і привілеїв слабих народів і малих держав; кождий бажає запоруки на будучність, щоби війна вдруге не повторила ся. Кождий хоче бути уважним на творене союзів противної сторони, які являють ся причиною непевности і рівноваги для держав. Але і кождий готов є розважити справу створеня союза народів, який би обезпечив мир.

Зєдинені держави мають як найглубший інтерес в запоряджeнях, які би обезпечили будучий світовий мир.

Президент не пропонує мира, лише сондує, щоби світ дізнав ся, о скільки близький є мир.

Президент буде почувати себе щасливим, як прислужить ся справі мира, а навіть дасть до нього почин.

Присилайте предплату!

Завданя нового правительства.

Свої завданя вясовує нове правительство в отсім комунікаті:

В поважнім часі повірено новому правительству керму справами держави. Воно обняло її з почутем великої відвічальности.

Приверненє конституційних відносин вторить невідкличні до сього умови. Промощене дороги до парляменту буде почесним завданєм правительства. Йдучи тою дорогою, а сповнюючи порученє цісаря з 23. падолиста с. р., правительство представить свої внесеня, що змірять до виконаня того поступованя.

Серед найблизших завдань правительства находять ся: 1) заключенє угоди між обома державами монархії що до їх господарських відносин і 2) навязанє тіснійших господарських відносин з Німеччиною.

Сі обі злучені з собою справи, як рівнож торговельні угоди, які слід заключити з иньшими державами, будуть в своїм часі предложені до затвердженя парляментови.

Політична і господарська консолідация Австрії, зєднане народностий, що замешкують державу, розвязка многих суспільних завдань, котрі в наслідок війни зросли в значіню, розвій справи вихованя населеня в дусі загального образованя, морального скріпленя дорослої молодіжи і горожанських переконань, новий устрій державної господарки, викликаний війною, загоєне ран заданих тою війною, як також відбудова знищених предметів і ціле множество насуваючих ся справ, ставить правительство і парлямент в найблизшім часі перед як найбільшими вимогами.

Брама материй.

Покійники поділили ся в райськім городі. Самі та руку в руку по двоє і троє, в сімях і гуртках походжали у вічній красі. З усіх облич уступили страхоти страшного суду. Йшли в мирі туди, на радощах, із захватом. Не було нічого земського в їх виглядах, як у їх руках, тільки ублагороднене й осяяне.

Під їх ногами висипували ся квітчасті дива, а солодкий запах обіймав цвіти немов ніжну хмару. Їхні очи осолоджував найпринаднійший образ: дикі звірята ступали між ними, з такою лагідностю й вірою, як колись свійські товаришї гри в раю на землї. Понад філями могли йти і доходили сухою ногою до берега; блиск лежав мовби стїйне зеркало на водах і ніс блаженні постати. В їхніх ухах співали тихо і лестно милі, наджемські звуки, ласкали слух і приносили щасте-долю.

В головах їм світило на подобу сонця. Але се було проникливійше від того і все ж таки лагіднїйше; жара, що з него виплива, не пекла, а спускала ся благодатно. Се було боже око, що їм ясніло.

Куди поглянули, велична веселість, усміх на всіх устах, ясність на всіх чолах, задоволене в кождім погляді! Бо серця били спокійно і вдоволено та повні благодати непереміного, найглибшого спокою, як завсіди близько Бога і під його опікою.

В середині раю стояла висока брама як вхід до замкненого, дуже таємничого простору. Крила були могутні та покриті міліярдами дорогоцінних каменів. Вони блищали ся всіми красками світла вічного сонця. Промінисті вінці плили за промінистими вінцями, і так творив ся чар блисків і сяйва, який осліплював очи всіх.

На золотих сходах, що вели в гору, стояв ангел, одітий в багряницю, з вінком рож у волосю, в лівій руці держав червоні, в правій білі рожі божеско чудові. Його черти були мягкі, лагідно принадні, але його очи мали ту переможну силу, для яких нема нічого скритого, які можуть з найглибшої тайни скинути заслону і в кожду душу заглянути на дно.

В горі на зводі брами палали в полумінях слова: „Тільки для тих, що на землі найтяжше терпіли, відчиняєсь ся брама“!

Притягнені снопами світла, що далеко і на всі боки стріляли, йшли покійники. Вони йшли всі, непроглядним хороводом, з подивом глядїли на світлу величність і читали слова. І всі ступали по золотих сходах, з вийімкою малих дітий, що перетанцьовували немов аморети.

Хто на земській кулі доволї не натерпів ся? І хто властиво горя не вважав би найбільшим?

Однак ангел підняв праву руку з білими рожами і мовчки подали ся назад: молоді, дівчата, всі мужчини і богато жінок. Але він підняв знову лївицю з червоними рожами, і перед иньшими жінками, молодими і старими, прямими і похиленими, гарними і поганими, відсунулась ясна брама тихесенько, й вони увійшли в сферу найвисшого блиску. Пянкуваті пахощі виливали ся ген аж поза голови тих, що стояли поза брамою. Найчудовійші гармонії розходили ся в низ і наповняли душі глибокою шаною і святочним тремтінєм. Блаженні упали на коліна.

Аж ось спитало ся тихо кілька жінок ангела: „Чому мають сї йти дорогою, яка нам заборонена? Хто вони?“

Ангел подивив ся на них, і його око стало мягке та повне смутку і глянуло проміннем у безконечній любови. „Се матері!“ відповів він теплим голосом. „Матері, що вродили дітий і своє житє за се лишили! Матері, що мусїли бачити, як їх власні діти вмирали! Матері, що колись діти мали: байдужні, неминосерні, простацькі, невдячні діти, слабі, калікуваті, вирідні, злочинні діти! Се нещасливі матері, матері, які на смертній постели дякували Богу щиро за добрих людий, що їх він дав їм за дїтий! Незлічені журби, які мати мусить знести! Незлічені рани, які діточа рука і діточий рот, розважно чи нерозважно, завдають материнському серцю! І віякий біль, навіть найстрашнїйший, не рівний болеви матери, який вона разом із або через або за улюблену дитину терпить! Се матері, які сюди входять, мовчазні героїні землї, і їм вільно спочивати найблизше божого серця!“

Ів. Ст.

Не можна забувати про наших хоробрих жовнїрів, що борють ся задля нашого захищеня, до котрих в Австрії линуть з вдячністю серця всїх. Жура про інвалїдів і полишені по них родини буде для правительства святим обовязком.

Відручне письмо помершого монарха з 4. падолиста с. р. про будуче становисько Галичини в державній звязи буде для правительства провідною думкою в його дїяльности.

Користаючи з даних вступних праць, правительство приступить безпроволочно до виконаня тих завдань, а сподієсь, що горожанський дух просвічений досвідами війни, підопре його в тім, і що парлямент памятний на своє конституційне призначене, подасть свою долоню, щоби ті працї покінчити.

Теперішний час вимагає напруженя всїх сил. Подиву достойна жертволюбність населеня, котра без перерви поносить тягарі війни, накладає на правительство подвійний обовязок уважати на прокормлене населеня; сим буде правительсво безустанно пікликувати ся.

Правительство не хоче вже сегодня звертати ся до суспільности з вичерпуючою програмою, але не проволїкає з визначенем загального напряму, який задумує вибрати з приміненем справедливости супроти всїх народів держави, бо йому треба зрозуміня і спільної працї всїх тих, котрим лежить на серцю будучність Австрії.

Новий австрійський кабінет.

Вчерашна „Wiener Zeitung“ оголосила іменоване нових австрійських мінїстрів.

Президентом мінїстрів і мінїстром рільництва ґр. Клям Мартініц; мінїстром краєвої оборони: бар. Георґі, мінїстром зелїзниць: бар. Форштер, мінїстром віроісп. і просвіти: бар. Гуссарек, мінїстром публ. робіт: бар. Тринка, мінїстром скарбу: др Шпіцмілєр, мінїстром внутр. справ: бар. Гандель, мінїстром справедливости: бар. Шенк, мінїстром торговлї: др Урбан, мінїстром без теки: др Бернрайтер.

Світова війна.

Гуцульська сотня.

Нам пишуть;

сформовано в коші Січового Війська сотню із стрільців по найбільшій части гуцулів, а також із „старої войни“, котрі ще в 1914 р. перебули карпатську кампанію. Сотню сю названо Гуцульською сотнею. Сотня ся

дня 26 падолиста с. р. вийшла в поле Вже 29 падолиста с. р. брала участь в борбі, де стратила 16 товаришів (а то 1 убитий, а 15 ранених). Відтак перейшла на иньші становища де остає і дотепер.

Гори високі, та стрімкі. Всюди білїєсь. — Снїгу нападало доволї. Та мимо того, що на дворі зимно, та денеде дороги позасипало, усе іде давним своїм трибом. Нїчо не спиняє комунїкації, здаєсь, що хочби і найбільші перешкоди, нїчо не устане. Мала полева зелїзниця (Feldbahn) сопе та гуде; вона везе харчі, амунїцію, та все иньше потрібне для тих, котрі стоять око в око перед ворогом.

Сотню нашу подїлено на дві части. Одна в окопах, а друга як резерва, Але ті що в резерві не дармують. Будують землянки, ставлять печі, та приладжують собі найпотрібнійші річи, щоби хоч трохи охоронити ся перед зимном, та поправляють резервові шанцї і т. п. За якийсь час приходить зміна: Ті, що були в резерві йдуть на гору, а перша частина вертає на місце другої. І так відбуваєть ся що кілька днів. Москалї мимо зимової пори дуже часто наступають, та острілюють наші становища арматнім огнем, розумієсь, без жадного успіху. За нами село. Зовсім завмерло. Ґазди полишали свої достатки, та утїкли перед лютим ворогом. Неодин верне, та може і не пізнає своєї хати. Неодин застане лиш руїни, заломить руки та гірко заплаче.

Прийшли иньші ґазди, та знївечили ті останки, що ще були полишились. Стоїмо недалеко, та неодному з нас прийде на думку доля сего нещасного, котрий мусїв лишити рідні сторони, та утїкати. А над селом в горі, лежать в ровах Січові Стрільцї, та глядять бистро перед себе, чи не видно ворога. Коли настане бій, здаєсь село мов просить: Не пустіть їх більше тут, бо я много витерпіло передтим, тай тепер терплю, а коли вернуть, я пропаду. А церква глядить ід горі до Бога, та наче просить: не карай нас більше, вже досить. Збережи тих, котрі лежать в ровах недалеко, нехай не ллєть ся невинна кров!..

Полева почта дня 10/XII. 1916.

З Греції.

ЛЮҐАНО. Італїйська преса висказує невдоволене по причинї заяви льойда Джорджа, що рішив ся узнати дипльоматичних представників Венїзельоса. Тутешні дневники доносять, що атенське правительство знов запротестувало проти дальшого триваня бльокади, бо коаліція одержала вже військову поруку.

Коли буде відповідь на мирове предложенє?

БЕРЛЇН. Амстердамський дописуватель Vossische Zeitung довідуєть ся з Льондону, що анґлїйське правительство д. 19 с. м. доручило кабінетам союзників проєкт відповіди, яку має ся вручити осередним державам, з просьбою, щоби зложили свої заяви до 22 грудня.

АМСТЕРДАМ. Одна з тутешних часописий повторює за дневником „Times“ таку вістку з Нового Йорку: В урядових вашінґтонських кругах думають, що дорога до переговорів не є зовсім замкнена, панує однак переконане, що мир на далекім ще плянї і що президент Вільзон добре зробив, що не згодив ся на передчасне посередництво.

Яка є цїль Макензена?

БЕРЛЇН. На желаня зелїзничих урядників, вислані з нагоди занятя Букарешту, пільний маршалок Макензен відповів телеґрафічно: Вам і всім інтересованим за одержані в тій хвили желаня засилаю сердечну подяку. Букарешт був цїлию, але не останною. З Богом дальше, як доси. — Макензен.

Пересуване російської армії.

БЕРЛЇН. „Local Anzeiger“ доносить з Женеви: Париська фахова преса годить ся на пересунене частий армії Брусїлова з Буковини в цїли забезпеченя загроженої Молдавії. Військовий критик полковник Руссе уважає сю думку в засадї за добру, а боїть ся, чи удасть ся її перевести в дїло.

Похід в Добружі.

МАГДЕБУРҐ. „Magdeb. Zeitung“ доносить, що війська осередних держав, які находять ся в Добруджі, є віддалені заледви 30 кільометрів від полудневої бесарабської границї.

Відповідь на свята.

ЖЕНЕВА. „Matin“ доносить, що відповідь почвірного порозуміня на ноту осередних держав є вже на укінченю і буде вручена невтральним державам першого дня лат. Різдва.

Росіяни уступили за Дунай.

БЕРЛЇН. „Corriere della Sera“ доносить з Петрограду; В північній Добруджі опорожнила головна часть російських військ свої становиска. Війська російсько-румунські відступили за Дунай на територію Бесарабії. Там приготовляють ся до опору. Заднї сторожі відпирають кавалерію військ осередних держав, що зближаєть ся до устя Дунаю.

Причинки для военних виселенців.

Мінїстерство внутрішних справ зарядило виконуване державної опіки над военними виселенцями, що перебувають в повітах західної Галичини. Мінїстерство застерегло собі признане причинку в виїмкових випадках також виселенцям, що перебувають в поодиноких громадах повітів східної Галичини: Добромиль, Лїско, Мостиска, Яворів, Цїшанів, Самбір, Старий Самбір, Городок.

Під военними виселенцями, управненими до державної опіки, треба розуміти ті особи, перебуваючі у висше згаданих повітах, котрі з военного-тереву втїкли добровільно або примусово були евакуовані і остають без середників до житя, т. є. не в силї удержати себе і членів своєї родини, а походять з повітів: Бібрка, Богородчани, Борщів, Броди, Бережани, Бучач, Чортків, Долина, м. Городок і Яворів, дальше повіти Городенка, Гусятин, Калуш, Камінка стр., Коломия, Косів, Мостиска, Надвірна, Печенїжин, Підгайцї, Перемишляни, Радехів, Рава руська, Рогатин, Скалат, Снятин, Сокаль, Станиславів, Стрий, Тернопіль, Товмач, Теребовля, Залїщики, Збараж, Зборів, Золочів, Жовква і Жидачів.

Державна опіка над военними виселенцями буде лежати між иньшими у виплатї причинку, що буде виносити 1 кор. 50 сот. на особу денно, а о скільки родина, котра веде спільне господарство, числить більше як 5 осіб, дістане кождий член родини по 1 коронї денно.

Староства, в котрих буде виконувана державна опіка, одержали вже поручене виготовити спис осіб, управнених до побираня державного причинку і візвати ті особи, щоби безпроволочно зголосили ся в старостві задля їх евіденції. Причинок держави, признаний і асиґнований через староство, буде виплачувати податковий уряд що 14 днїв з гори.

Нове розпорядженє про мораторію Галичини.

В найблизших днях буде оголошене нове розпорядженє, яке продовжує галицьку мораторію о пів року, се є до кінця червня 1917 р. Постанови нового розпорядженя, що змінять деякі постанови мораторії на користь вірителя, вимагають ще затвердженя через раду мінїстрів.

Судія буде мати в будуччинї обовязок перевести урядове доходжене про господарське положенє довжника, щоби сконстатувати, чи можуть бути знесені постанови про мораторію.

Обовязок переведеня доказу що до можливости сплачуваня спаде в будуччинї тільки на довжника, коли доси було се річю вірителя. Кошта того поступованя на будуче має поносити виключно довжник, коли оречене суду звучить на його некористь. Дальше буде прислугувати вірителеви право рекурсу до окружного торговельного суду, коли повітовий суд відкине його внесене що до обовязку заплати довгу.

Що до висоти рат відбудови мораторії, то зачувати, що в західній Галичинї будуть вони виносити 20 процент, а в Галичинї середущій 10 процент квартально.

В східній Галичинї — в тїснійшій военній области — мораторія полишаєть ся в силї без зміни.

Наші болячки.

Начитали ся ми чимало покликів до суспільности, жіноцтва і учительства в справі поборюваня неграмотности, але на сім здаєть ся й кінець. Ідемо правдоподібно старим шляхом: накликуємо. Та до дїла далеко. І при таких обставинах, які були перед війною і є тепер, ми все будемо на кінци.

Війна уже добре отворила нам очи. Перед нею знали ми темноту нашого народа, але того всего, що вивела війна на очи, ми певно й не сподївали ся.

Мала жмінка знає, хто ми і в оборонї чести і слави народу кладе своє молоде житє, або приносить иньші жертви, — другі — аж жаль казати, задля почестий становиська гнуть ся то в сей то в той бік і скачуть як чужа дудка заграє, або задля нещасного лакімства вирікають ся свого роду і народу, треті може і з темноти або задля вигоди волїють казати, що вони Polen а не Ruthenen, иньші — добровільно пішли в чужину, бо там обіцювали їм рай і царюване і тим стягнули не лише на себе але і на людий невинних пятно зрадників. Видимо всї, що зле і що терпимо за свою і не за свою провину, бо роздор в народї не ми сїяли, темноту не ми піддержували; ми хотїли добра, але не ішли добрим шляхом. Ми бідькали над народом, що він працює, а про те бідний, та хтож то в нашім народї має лежаний хлїб?! Хто не працює і не щадить, той сам себе присуджує на нужду.

Ми не бачили, що найбільше нещасте нашого народу, се його темнота, через яку він дає легко використовувати себе пявкам а друге се його лакімство нещасне, хотяйби і на обіцяні грушки на вербі.

За обіцянку забраня комусь майна на його користь в часї наїзду рабував і зраджував, помагав своїх людий, а невигідних комусь або бодай підозрілих, запихати по тюрмах, висилав в заслане.

Хто тут винен? Ми бідькали і розводили ся над бідою народа, хоч не так дуже він всюда бідний, а по части сам собі винен, бо хто піддержував ті коршми часто ліпші як школи? Хто задля якоїнебудь уразм тратив робочі дні по судах? а тепер коли нарід дійшов до майна через причинки — до достатку через підвисшене цін збіжа, худоби, набілу, де є ощадність, що діє ся з селом? Жаль душу стискає, коли видить ся, яка злоба між людьми і ненависть, який попит мимо дорожні за трунками, які вибагливі строї, а як упала моральність... Бідний, справді бідний народ! але не через недостаток, тут майже його нема, коли чує ся що: за 40 кор. пшениці не дам а коли буде 1 кґ. масла низше 12 корон, то кину в помиї, а не дам. — Отже не праця і недостаток нещастем нашим, а лакімство і темнота, яким крайний час заражати та усунути те, що деморалізує нарід, тримає в темноті і пхає в болото. Чи чекати нам аж кінця війни, аж гниль цілком здеморалізує село і місто, коли на навернене справді може бути пізно. Дивлячи ся тепер на село, жаль бере. Десь утікла стидливість жінки і дівчини, десь поділа ся совість, видно лиш погоню за достатком, за уживанем.

Чи нарід хований в правдивій побожности, в свідомости народної чести і свого я, став би чорнійшим від чорного?

Треба би добре над тим подумати і не ідеалізувати, там де треба зганити, усунути те, що деморалізує а завести се, що будує, щоби нарід став справді народом. Ні батько се ні мати, що провини дітий толерують, щоби лише сусіди не дізнали ся. Можна зганити і покарати так, щоби сусіди не знали і на добру дорогу навести. Чужі — знаємо добре, нічого не зроблять в нашу користь, вони раді нашому роздорови, непорадности і темноті. Тож люди доброї волі, не теряючи ні одної хвилини, повинні взяти ся за діло і до него покликати як найширші круги суспільности. Повинен тут бути урядник, священик, учитель, ремісник, купець, повинна тут бути жінка як мати вихователька і як самостійна жінка.

Перейдім деякі точки. 1) Поборюванє неграмотности. Ганьба нам, тричі ганьба! що в краю середної Европи, в віці преріжних винаходів, де люди воздухом літають, попід воду переїздять, є нарід неграмотний. Якаж сему причина і хтож тут винен? Чи наше учительство, наша інтеліґенція, яка тепер бере ся поборювати неграмотність, коли побачила раз ясно, що нарід темний, несвідомий, се колода у ніг розумної і культурної людини, бо він розуміє житє лише, що так скажу, — по звірячому.

Чи обовязком інтеліґенції вчити дорослих читати? Не хочу тим сказати, щоби при стані, який у нас тепер є, залишити се, але здаєсь мені, що се обовязок школи, як у других народів. На школи наш нарід складає жертви і маємо повне право сего від неї домагати ся.

Здаєсь тут дуже прогрішили ся наші які своїм впливом і становиськом мали обовязок сеї справи допильнувати, щоби все, що спиняло і то лише у нас, осягненє цїли школою, було абсолютно усунене. Наколи би так стало ся було, нині клич „поборюймо неграмотність“ був би злишний. Школа народна, се так само важна інституція, як ґімназія, як унiверситет. Коли цілий нарід від долу до гори не стане єдностию в стремлїнях, не буде народом.

(Дальше буде.)

НОВИНКИ.

— **Від видавництва.** Наближаєть ся кінець адміністраційного року. Просимо вирівнати всї залеглости. Хто не заплатить довгу і не пришле предплати на ново, тому з днем 1. січня нового стилю здержимо висилку часописи. При нинїшних тяжких відносинах ніхто не має права жадати часописи на кредит.

— **Відзначеня Українцїв.** Др Дмитро Коропатницький, надпоручник-авдітор, дістав за визначну роботу підчас війни „Signum laudis“. Евген Вацик, хорунжий при 22-ім полку кр. оборони відзначений срібною медалию хоробрости 2-ої кляси.

— **Приготовна кляса при приватній українській ґімназії в Яворові** (зглядно піврічний приготовляючий курс до I кл. ґімн.) буде отворений з днем 1. лютого 1917. В сей спосіб хоче кружок У. П. Т. і дирекція ґімназії прийти в поміч сільському населеню, що не може підготовити своїх дітий до ґімназії і запобігти зменшеню числа учеників, яких наші села висилають до середних шкіл. Треба надіятись, що всї тямучі громадяни а в першій мірі сільська інтеліґенція, духовенство і учительство яворівського повіту подбають про те, щоби селяни вписали своїх синів на сей курс. По війнї треба нам буде численних рядів інтеліґенції і ніколи не можна забувати про се, що в школі, яка виховує наше молоде поколїнє, є будучність нашого народу. А через ворожий наїзд і воєнні відносини наша увага в сім напрямі значно ослабла. Крайна пора подбати про школу, молодіж і їх потреби.

— **Волинський шкільний курс у таборі в Ґминді.** Було тут у Ґминді людий з Волинї більше ніж сім тисяч, та тільки короткий час. Перебули за „дротом“ тритижневу кварантанну й поїхали далї до Гредіґу в стирійські гори. Там їх сьогодня більше ніж девять тисяч. Їхне житє там мабуть не цікаве. Дос не мають ні своєї української шк ли, ні своїх учителів, ні бібліотеки, ні читальнї. Волинських дітий в Гредіґу більше ніж півтора тисячі, але школи якось дочекати ся не можуть.

В таборі в Ґминді остала ся вже тільки мала громадка Волинцїв, сьогодня нема їх більше ніж півтора сотки. Живуть в однім 62. бараці. Частина їх ходить на роботи, а частина страшно скучає та з нетерпеливістю чекає хвилини, коли вже верне до дому, до свого „роду“. На превеликий жаль ніхто з української інтеліґенції в таборі не заінтересував ся ними ні тоді, як їх було кільки тисяч, ні тепер, як їх уже тільки півтора сотки. І нічого дивного, що коли перед трьома чи чотирма тижнями прийшла до них учителька п-ні Олеськова, щоб їхніх дітий забрати до школи, вони прийняли її неприхильно, а навіть ворожо.

Ми були саме в одній з 5 кімнат 62. бараку. На середині при печі, а властиво в малій кухонці, збили ся діти та жінки до громади. Одна з них варила якусь юшку. П-ні учителька зближила ся до сього гуртка.

„Чому ви, жінки, не хочете дати дітий до школи?“ З початку ніхто не відповів, неначе заніміли.

„Бо не хочемо“ — відповіла врешті гордо одна з гурта стара, поморщена бабуня. — „Не хочемо й не дамо“.

„Пані, — перебила неприємну тишину, яка запанувала, якась молода, з заплаканими почервонілими очима, жінка, — якби ви були прийшли до н с там у нашім краю з нашою школою, ми на руках принесли-б вам і за дві три верстви наші діти до школи. А тут, пані, ось вчора вмерла мині одна однісінька дитинка. Я сама самісінька, а мій чоловік десь у вас у вашім полоні. Я сама“ . . . й розпучливо сплеснула руками. „Ні, ні, не підемо, не дамо дітий, — акричала стара бабуня, — перше ви не приходили, аж тепер ви зайшли, ми добре знаємо, чого ви хочете?“

„Та чого“ з розпукою в голосі заговорила учителька.

„На католицьку віру хочете наші діти навертати“. закричали вже хором усі жінки. „А як вернемо до дому, ваш цар скаже нашому цареви, щоб сей стягнув великі податки за ту школу. Ні, ні, не хочемо“.

Ціла хата заворушила ся, жінки порозумівали ся, бігали, кричали, мущини посідали на тапчанах, суворі, похмурі, мовчаливі й не відзивали ся. Десь і діти позникали, одні десь під тапчанами, а иньші десь на двір повибігали.

Тільки в однім кутику на мішку сидів старий дід і бурмотів:

„Не нада школи“, — нервово то піднимав, то засував на голові чорний кашкет, від часу до часу потягав люль у та спльовував через зуби на підлогу.

Біля нього сиділо такихже двох стариків, що махинально за ним з якимсь завзятим упором повторяли:

„Не треба школи, не треба школи“.

До збентеженої учительки зближила ся молода, чорнява, дуже сумна жінка, погладила її за рукав і тихо-ніжно зашепотіла:

„А я, пані, зараз свою дитинку відвела-б, та вона вмирає в шпиталї“.

І так перейшло кілька днів.

Люди кричали, гнївали ся, ворогували, а пані учителька ходила, знайомила ся, пізнавала ся, радила. дружила ся. І ось одного дня пішов малий Дмитро Колодюк, сирота без мами й батька, бо сей десь у шпиталї, чи в полонї. Гнївала ся дуже на нього його тета, та Дмитро пішов. Пішов до великої школи й записав ся у пана директора. Пан директор опровадив Дмитра по школі, показав йому кляси, таблиці, лавки, та найбільше подобала ся Дмитрови — умивальня і він таки зараз умив ся в ній докладно. Иньші діти до великої школи піти — не хотіли. Тоді пані учителька зробила — в них школу в їхнім бараці. Барак 62, сек ія VIII, звичайний барак, який вибудувала держава для виселенців з Галичини. Деревляна довга хата з маленькими віконцями, пятьма кімнатами, кожна з окремим входом. В середині кімната „цімеркомендаита“.

І вмить прийшов на поміч великий протектор сеї школи — комісар табору др Білинський. „Цімеркомендант“ випровадив ся, в кімнаті вставлено піч, додано другу електричну лямпу, уставлено столи й авки, п. директор „великої“ школи Гарматій дав таблицю і шталюґу й школа готова.

Найбільшим ворогом школи була одна молода інтеліґентна селянка, муж якої мабуть також десь в австрійськім полонї. Сама письменна, провадила завзяту аґітацію проти школи, та кол її відкрито тут в бараку, припровадила свого одинокого Василя до неї.

І ще не всї діти в школї, ще більша половина поза нею, та вже вони не втікають, а плачуть і голосно заводять, коли мами їх не пускають.

Діти інтеліґентні й дуже розвинені. Пані учителька не може їх нахвалити ся. — Увечері школа перемінюєть ся в читальню. Недавно повстала тут читальня VIII секції. (Одна секція складаєть ся з 8 бараків. В таборі є головна читальня а тепер відкривають ся по секціях побічні читальні кождої секції як філії головної читальнї. Секцій є тут 20). Першою з жінок записала ся наша Волинячка — мама Василя.

В сїй читальнї сходять ся Волинцї з 62. бараку й Галичани з 7 сусідніх бараків. Читають, слухають відчитів, радять, пізнають ся... — Л. Г. (ВСвУ).

— **„Промінь“.** У Москві вийшло перше число українського тижневника „Промінь“ з статями, оповіданями й віршами проф. М. Грушевського, С. Ефремова, В. Винниченка. Г. Чупринки, М. Філянського, О. Білоусенка, Саликовського, Л. Бурчака й иньших. В оголошеню передплати в російських часописях (напр. у „Кіевск-ій Мысли“ по українськи й фонетикою) зазначено, що „Промінь“ — се „український безпартійний, поступово-демократичний тижневник лїтератури, науки, мистецтва й громадського житя“. Виходить при близшій участи О. Білоусенка, Л. Бурчака, В. Винниченка, М. Грушевського, С. Ефремова, О. Олеся, Саликовського, П. Смутка, Г. Чупринки й ин. Умови передплати від падолиста 1916 р. річно 8 руб., піврічно 4·50 руб. Окреме число 30 к. Адреса: Москва, Новослободська, б. 53, пом. 11.

— **Прихід св. Миколая** До нашої дїтвори в школї ім. Тараса Шевченка загостив св. Миколай дня 18 с. м. О год. 3 по полудни зібрана численно дітвора вже ждала нетерпеливо побачити сего дорогого Гостя, що крім благословенства приносить звичайно ще й солодощі... Перед тим ожиданим часом, виступає маленький Юльцю Филипович уч. I кляси і деклямує чудовий віршик о Ненці-Україні. Слези тиснуть ся до очий, хочеть ся ту любу дитинку обцїловати. Дальше в другій точці виконує дітвора сценічний образок. Іде гарно і гладко. Чує ся в розмові сценічній: „ох, як бувби я щасливий коби міг там бути між нашими січовими стрільцями і кулї їм подавати“..

По скінченім образку чути дзвінок, і входить св. Миколай. Промовляє і благословить нашу дріботу. Ангелики помагають роздавати дарунки. Явив ся теж і малий „антипко“. Радіє дітвора зі свята, вглядає до пакунків, показує старшим і вкінци співає „Ще не вмерла Україна“ та розходить ся домів під опікою родичів і своїх пань учительок. — Приймітъ Вп. пані від родичів дітвори і цілої нашої суспільности щиру подяку за Ваш труд, який кладете для української дітвори.

ОПОВІСТКИ.

Субота, дня 23. грудня 1916.

Нині: 23. грудня гр.-кат. Міни, римо-кат. Вікторії.

Завтра: 24. грудня гр.-кат. Даниїла римо-кат. Адама і Еви.

○ **Сходини** членів Укр, педаґоґ. Товариства за запрошенем відбудуть ся в понеділок 25. грудня 1916 р. о 10 год. рано при ул. Мохнацького ч. 12 на I. поверсі.

Порядок дневний:

1. Звіт з діяльности товариства по інвазії до тепер.
2. Дискусія на звітом.
3. Внесеня членів.

Запрошеня видають ся при вступі.

о. Т. Лежогубський о. Д. Лопатинський.

○ **Всїм ласкавим жертводавцям,** т. є: Світлим нашим Товариствам і поодиноким

Добродіям і Добродійкам, що памятали о нашій убогій шкільній дітворі складаю в імени цілого учительського тіла як також в імени Родичів наших учеників (-иць) найгорячійшу подяку.

До тепер жертвували: Ал. Горницький, Підбуже коло Самбора 2 К, Ів. Гольда в зав. Кульпарків 6 штук одежи і 6 К, Никола Білецький, Пациків 50 К, Симеон Кульчицький, Львів 2 К, А. Костишин, Львів 20 К, М. Щуровська, Стинява 2 К, Тов. кредит. Урядників і Священиків у Львові 20 К, Рад. Тит Ревакович, Красна Морави 5 К, Ставропиґійський Інститут 7 образів і 260 К, Роман Левицький, Борислав 10 К, R. V. O. Вирста Олександер Fliegerkomp. 10 10 К, Іван Онишко, нач. почти Пільзно 3 К, Поруч. Гудим (учитель на руки Вп. Солтиса) 6 К, о. Кульчицький, Перемишль 10 К, о. Мих. Баричко в Щирци від себе і парохіян 20 К, о. В. Кончило, Лукове 10 К, о. Андрей Пеленський, Лисятичі (збірка) 10 К, Народна Торговля, Львів 20 К, Тов. вз. обезпеч. „Дністер“ Львів 40 К, Земельний Банк гіпотечний Львів 100 К, Тов. наук. ім. Шевченка Львів 100 К, Рада шкільна окружна міська Львів 220 К, Народна Гостинниця Львів 20 К, Др. Ст. Федак Львів 10 К. — Разом 896 К.

Осьміляю ся подати до ласкавого відома, що запомогову акцію для нашої шкільної молодіжи ведемо дальше і що кожда (хотяйби найдрібнійша жертва) на ту ціль має дуже велике матеріяльне, моральне і патріотичне значінє. — Танчаковський Йосиф.

◯ З Тов. „Достава“ Отсим подаємо до відома наших П. Т. вкладників, що від 1. січня 1917 будемо платити від вкладок $4^{1}/_{2}$% титулом відсотків. — Дирекція. 2—3

◯ Український Народний театр „Бесіда“. Саля товариства ім. Лисенка при ул. Шашкевича ч. 5.

В неділю, 24. грудня „Наталка Полтавка“ нар. оперетка на 3 дії І. Котляревського.

В понеділок, дня 25. грудня (дохід на фонд Інвалідів У. С. В.) „Невольник“ драм. малюнки в 5 діях М. Кропивницького.

Білети можна скорше набути в „Народній Торговлі“.

Початок о год. 7. 2—3

Послідні вісти.

З ГОЛОВНОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 22. грудня 1916.

На східнім фронті.

Фронт маршалка пільного Макензена:

Не зайшло нічо важного.

Фронт ґенерала полковника арх. Йосифа:

По обох сторонах долини Тротуш безуспішні операції ворога.

Фронт ґенерала пільного маршалка князя Леопольда Баварського:

Німецькі війська через два ворожі становиська дійшли до Звижина і вернули з добичею і бранцями.

На італійскім і півд.-східнім фронті.

Нічого важного.

Заступник шефа Ґенерального штабу пільний маршалок-поручник Ф. Гефер.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

На західнім фронті.

Кожо побережа, в области над Соммою і на східнім березі Мози в годинах пополудневих діяльність артилерії була збільшена. Над Ізерою знесено бельґійський постерунок.

На східнім фронті.

Фронт ґенерала пільного маршалка князя Леопольда Баварського:

Вздовж Двини і над Стоходом діяльність російської артилерії тревала через довший час. Наступ двох ворожих компаній на полудневий схід від Риґи відперто.

На північний захід від Залозець німецькі війська виконали випра善, вдерли ся до двох передних становиск Росіян і до села Звижина, а висадивши в воздух чотири метавки мін, вернули з 34 бранцями і двома скорострілами.

Фронт ґенерала полковника арх. Йосифа:

Нічний наступ ворога на Csuelemer (на півнїч від долини Тротуш, скінчив ся невдачею.

Фронт маршалка пільного Макензена.

В Великій Волощині положенє не змінило ся. Армія в Добруджі зробила поступи і піймала 900 Росіян.

Фронт македонський:

Над Струмою сутички стеж.

Перший ґенеральний квартирмайстер Людендорф.

Надіслане.

За сю рубрику редакція не відповідає.

Оголошеня.

Видає і відвічає за ред.: Д-р Сидір Голубович Друкарня А. Ґольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.